

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 5

Sub. Code :

1	1	0	9	5
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	3
---	---	---	---

NEP U.G. Common-Value Added Course 3rd Semester
(2125)

SOCIOLOGY

Paper : Indian Cultural Matrix (In all Mediums)

Time Allowed : Two Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— (1) Attempt **THREE** questions in all including Question No. **I** which is compulsory and selecting **One Essay Type** question from each unit.

(2) For private candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

I. Answer any FIVE of the following in about 30-35 words each :

(i) Patriarchal values

(ii) Weakening of values related to elders in family

(iii) Religious and Ritual Values

(iv) Individualism

(v) Spirituality and Social Control

(vi) New spiritual movements

(vii) Sociological significance of spirituality in India

(viii) Name four Saints and Reformers in India.

5×3=15

UNIT—I

- II. Define values. What do you understand by the term "values in transition" in the context of marriage? 15
- III. Critically examine how changing gender roles are reshaping values within marriage and family life. 15

UNIT—II

- IV. How does spirituality influence the institution of family and kinship in India? 15
- V. How does spirituality in India contribute to inter-religious harmony and pluralism? 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) प्रश्न संख्या I जो कि अनिवार्य है। सहित कुल तीन प्रश्नों के उत्तर दें, और प्रत्येक यूनिट में से एक निबंधात्मक प्रश्न चुनें।

(2) निजी अभ्यर्थियों के लिए, जिनका पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं हुआ है, उनके द्वारा सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के बदले, प्रश्नपत्र के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ा दिया जाएगा।

I. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लगभग 30-35 शब्दों में दीजिए :

- (i) पितृसत्तात्मक मूल्य
- (ii) परिवार में बुजुर्गों से संबंधित मूल्यों का कमजोर होना
- (iii) धार्मिक और अनुष्ठानिक मूल्य
- (iv) व्यक्तिवाद
- (v) आध्यात्मिकता और सामाजिक नियंत्रण
- (vi) नए आध्यात्मिक आंदोलन

- (vii) भारत में आध्यात्मिकता का समाजशास्त्रीय महत्व
 (viii) भारत के चार संतों और सुधारकों के नाम लिखिए।

5×3=15

यूनिट—I

- II. मूल्यों को परिभाषित कीजिए। विवाह के संदर्भ में "परिवर्तनशील मूल्य" शब्द से आप क्या समझते हैं? 15
- III. आलोचनात्मक रूप से परीक्षण कीजिए कि कैसे बदलती लैंगिक भूमिकाएँ विवाह और पारिवारिक जीवन में मूल्यों को नया रूप दे रही हैं। 15

यूनिट—II

- IV. आध्यात्मिकता भारत में परिवार और नातेदारी की संस्था को कैसे प्रभावित करती है? 15
- V. भारत में आध्यात्मिकता अंतर-धार्मिक सद्भाव और बहुलवाद में किस प्रकार योगदान देती है? 15

(पंजाबी अनुवाद)

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ I ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲੇਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

(2) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਥਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

I. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ:

(i) ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ

(ii) ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ

- (iii) ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ
- (iv) ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ
- (v) ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ
- (vi) ਨਵੀਆਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਲਹਿਰਾਂ
- (vii) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਵ
- (viii) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ। $5 \times 3 = 15$

ਯੂਨਿਟ-I

- II. ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ “ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਲ” ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 15
- III. ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਲਿੰਗਕ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਕਾਰ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ? 15
- V. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਅੰਤਰ-ਧਾਰਮਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਬਹੁਲਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ? 15